

Història de la Música i de la Dansa

La matèria d'història de la música i de la dansa proporciona a l'alumnat una visió global de l'evolució de totes dues disciplines, establint vincles amb els contextos en què van ser creades. Introdueix, així, l'alumnat en el descobriment dels períodes en els quals tradicionalment s'ha classificat l'evolució històrica de la música i la dansa, des de l'antiguitat clàssica fins als nostres dies, abordant les diferents maneres de concebre la creació musical i dansística que, en gran manera, han discorregut de manera conjunta al llarg del temps. D'aquesta forma, l'alumnat podrà identificar les característiques de la música i de la dansa per a comprendre la seva evolució i establir associacions amb altres manifestacions artístiques, enriquint el seu repertori cultural.

L'escolta i el visionat de peces dels diferents gèneres i estils que es desenvolupen al llarg de la història, així com l'ús i l'anàlisi de diverses fonts documentals, afavoreixen l'enfocament pràctic de la matèria. Així mateix, la interpretació i la dramatització a través de la veu, el cos i diferents instruments musicals permeten la comprensió de la música i la dansa des de l'experimentació i l'experiència pròpies, vivenciant el fet artístic. A més, la recerca dels contextos en els quals s'han desenvolupat aquestes arts facilitarà la comprensió de les transformacions dels gustos artístics al llarg del temps, alhora que afavoreix la construcció d'una identitat cultural basada en la diversitat.

Les competències específiques d'aquesta matèria s'han dissenyat a partir dels descriptors de les competències clau del batxillerat i dels objectius de l'etapa. Estan orientades al fet que l'alumnat desenvolupi l'estima per les manifestacions artístiques, relacioni el fet musical amb el pensament artístic, experimenti a través de la interpretació i la dramatització, reconegui les característiques més importants de cada període històric i pugui emetre judicis de valor propis i ben fonamentats. Aquestes competències contribueixen també al fet que els alumnes puguin ampliar les eines de les quals disposen per abordar els procediments d'escolta i visionat, realitzar comentaris de text i comparar les manifestacions musicals i dansístiques amb les altres arts. A més, fomenten la interiorització conceptual necessària per a l'elaboració d'argumentacions crítiques, per a la formació d'un gust musical propi i per al desenvolupament i enriquiment del repertori cultural i estètic de l'alumnat. A través de la realització de recerques i la difusió dels seus resultats, així com del visionat i l'escolta d'interpretacions de peces musicals i de dansa, aquesta matèria incideix sobre la reflexió ètica entorn dels drets d'autor i a la propietat intel·lectual. La matèria d'història de la música i de la dansa contribueix així al fet que l'alumnat ampliï la seva formació cultural i artística, adquireixi una visió més global del lloc que ocupen la música i la dansa en la història de l'art i desenvolupi criteris per establir judicis estètics propis.

Els criteris d'avaluació de la matèria determinen el grau de consecució de les competències específiques i han estat dissenyats per permetre l'observació,

la presa d'informació i la valoració de l'adquisició d'aquestes competències des de múltiples perspectives.

Els sabers bàsics estan organitzats en quatre blocs. En el primer, «Percepció visual i auditiva», estan inclosos els coneixements, les destreses i les actituds necessàries per a la recepció de les diferents manifestacions musicals i dansístiques, la identificació dels seus elements i la seva anàlisi. Per part seva, el bloc «Contextos de creació» conté els sabers propis de les diferents etapes històriques, els gèneres, els estils, els compositors i compositores rellevants, els intèrprets i la relació de la música i la dansa amb altres manifestacions artístiques. El tercer bloc, «Recerca, opinió crítica i difusió» recull sabers relacionats amb processos d'indagació, ús de fonts fiables, drets d'autor i propietat intel·lectual, així com la incidència de les tecnologies digitals en la difusió de totes dues expressions. Finalment, a través del bloc «Experimentació activa» s'introdueixen els sabers que necessitarà l'alumnat per abordar l'estudi de l'evolució de la música i de la dansa des de la interpretació musical, la pràctica de danses senzilles o la dramatització d'obres representatives.

D'acord amb l'enfocament competencial d'aquesta matèria, es recomana el disseny de situacions d'aprenentatge que plantegin activitats basades en experiències significatives per a l'alumnat, abordades des de contextos comunicatius, analítics i reflexius. S'espera que els alumnes activin els diferents sabers per enfocar-se a aquestes situacions que, relacionades amb els reptes del segle XXI, afavoriran la interdisciplinarietat i la translació dels acompliments a situacions reals. Així mateix, aquestes situacions permetran a l'alumnat convertir-se en protagonista del seu propi aprenentatge a través d'experiències, processos, projectes, reptes i tasques que desenvolupin la seva sensibilitat, la seva creativitat, la seva imaginació i la seva capacitat d'apreciació i d'anàlisi.

Competències específiques

1. Identificar les característiques tècniques de la música i de la dansa, apreciant la seva evolució al llarg de la història a través de l'anàlisi de les fonts d'estudi disponibles, per reconèixer els seus trets estilístics i la seva funció en un determinat context.

La música i la dansa són mitjans d'expressió i comunicació que, transcendint l'ús del llenguatge verbal, han desenvolupat un codi propi que les identifica i que, en moltes ocasions, ha evolucionat de manera conjunta. En cada període varien els trets estilístics que caracteritzen aquestes arts, perquè guarden relació amb altres aspectes definitoris del seu context i amb la funció que exerceixen en un determinat moment.

L'escolta o el visionat de peces de diferents èpoques, així com l'anàlisi de textos i de partitures representatives, permetran a l'alumnat identificar i comparar les seves característiques tècniques, apreciant l'evolució de la música i de la dansa al llarg del temps. A més, atenent paràmetres històric-estètics, l'alumnat podrà

contextualitzar les peces i determinar la seva funció en l'entorn creatiu corresponent; podent compartir-lo en classe a través de textos orals, escrits o multimodals de naturalesa expositiva.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL1, CCL2, CCL3, STEM2, CPSAA4, CC3, CCEC2.

2. Relacionar la música i la dansa amb altres formes d'expressió artística, vinculant-les amb l'evolució del pensament humà, per comprendre el caràcter interdisciplinari de l'art i valorar la importància de la seva conservació i difusió com a patrimoni cultural.

Igual que altres manifestacions artístiques, la música i la dansa estan lligades a la pròpia història de la humanitat i als diversos factors que la condicionen. En aquest sentit, el coneixement, l'anàlisi, la comprensió i la valoració crítica de l'evolució de les formes d'expressió d'altres arts i la seva relació amb el fet musical o dansístic aporten a l'alumnat una visió interdisciplinària que l'enriqueix culturalment i li permet adoptar una postura respectuosa i responsable en relació amb la importància de la conservació i la difusió del patrimoni. Referent a això, resulten de gran utilitat les tecnologies digitals, perquè faciliten l'accés a biblioteques i col·leccions digitals a través de les quals es pot consultar textos literaris o observar, per exemple, obres d'arts plàstiques o d'arts decoratives.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL2, STEM2, CD1, CPSAA4, CC1, CCEC1, CCEC2.

3. Interpretar fragments musicals o adaptacions d'obres rellevants de la música i de la dansa de diferents èpoques i estils, a través de la dramatització i l'ús de la veu, el cos i diferents instruments, per vivenciar el fet artístic i comprendre'l des de la pròpia experiència.

La música i la dansa són dues de les manifestacions artístiques que han servit a la humanitat per expressar-se. Per això, el seu estudi requereix l'organització d'activitats que permetin a l'alumnat experimentar, en primera persona amb la música i la dansa de diferents períodes, a través de la interpretació o la dramatització d'obres rellevants de totes dues disciplines.

La interpretació d'adaptacions de peces instrumentals o vocals, així com de danses senzilles de diferents períodes històrics facilita a l'alumnat no solament la immersió pràctica en la música i la dansa d'un determinat període històric, sinó que afavoreix el seu reconeixement i comparació amb mostres originals i amb l'evolució posterior de totes dues expressions artístiques, prenen consciència de la riquesa del patrimoni musical i dansístic.

El desenvolupament de tasques conjuntes d'interpretació implica, a més, l'adquisició de valors de respecte, col·laboració i treball en equip.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL2, CPSAA1.1, CPSAA3.1, CPSAA3.2, CCEC3.1, CCEC4.1, CCEC4.2.

4. Investigar sobre els principals compositors, intèrprets i obres de la història de la música i de la dansa, utilitzant fonts d'informació fiables, per analitzar els diferents corrents interpretatius i reflexionar sobre la riquesa del patrimoni musical i sobre la pròpia identitat cultural.

L'adquisició i construcció d'un criteri propi a través de la recerca, l'anàlisi i la valoració crítica de les diferents propostes musicals i dansístiques contribueix al desenvolupament d'una postura oberta i receptiva que proporciona a l'alumnat una visió àmplia des de la qual posicionar-se en el món amb una actitud d'acceptació i respecte cap a la diversitat. La cerca d'informació en fonts fiables, tant analògiques com digitals, és un mitjà a través del qual l'alumnat pot abordar, de manera autònoma, la recerca sobre la història de la música i la dansa.

L'anàlisi de l'evolució musical i dansística en el seu context facilita el desenvolupament d'una identitat cultural pròpia des d'on afrontar els reptes que planteja el futur en relació amb el desenvolupament i l'evolució de l'art i la cultura. En aquest sentit, l'aula s'ofereix com a espai idoni en el qual fomentar la reflexió entorn de la creació o la interpretació musical i escènica com a expressió de la personalitat artística dels qui componen o interpreten les obres.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL2, CCEL3, STEM2, CD1, CD2, CPSAA4, CC1, CCEC1, CCEC2.

5. Transmetre opinions i idees pròpies, informades i fonamentades, sobre l'evolució de la música i de la dansa, usant un vocabulari específic, formulant arguments de caràcter teòric i estètic i analitzant críticament el context de creació de les obres, per desenvolupar la capacitat comunicativa sobre el fet musical.

La transmissió d'idees i opinions pròpies, informades i fonamentades, sobre l'evolució de la música i la dansa al llarg de la història garanteix a l'alumnat una millor comprensió del fet musical i dansístic. Per això, és important que aprengui a consultar diferents fonts, i que desenvolupi estratègies de cerca, selecció i reelaboració de la informació amb les quals poder extreure dades que serveixin de fonament a les seves idees i opinions. Així mateix, és necessari que adquireixi un vocabulari específic que li permeti expressar els seus arguments de manera adequada.

S'ofereix, així, a l'alumnat la possibilitat de desenvolupar una visió crítica sobre qüestions teòriques i estètiques que afecten la música i la dansa. Per compartir aquesta visió crítica es proposa la producció de treballs, ressenyes o comentaris, orals, escrits o multimodals, que prenguin en consideració el context de creació

de les obres i respectin els drets d'autor i la propietat intel·lectual. En aquest sentit, l'ús d'aplicacions digitals com a suport a la comunicació o difusió de la informació en diferents formats servirà per millorar la capacitat comunicativa de l'alumnat entorn del fet musical.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL1, CD2, CD3, CPSAA1.1, CPSAA5, CC3, CCEC1, CCEC4.2.

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

1.1 Reconèixer els trets estilístics de la música i de la dansa en les diferents èpoques històriques, a través de l'escolta activa i del visionat de manifestacions artístiques, així com de l'anàlisi de partitures i textos representatius.

1.2 Determinar la funció de la música i de la dansa en els diferents contextos, establint vincles entre les característiques d'aquestes manifestacions artístiques i els fets històrics i estètics que determinen el període.

Competència específica 2

2.1 Explicar la relació entre la música, la dansa i altres manifestacions artístiques, identificant els condicionants històrics i els fonaments estètics que comparteixen i analitzant el seu caràcter interdisciplinari.

2.2 Analitzar la importància del patrimoni musical, escènic i artístic com a expressió d'una època, valorant la responsabilitat sobre la seva conservació i difusió.

Competència específica 3

3.1 Experimentar amb les característiques de la música i de la dansa d'un període històric determinat, interpretant o dramatitzant fragments o adaptacions d'obres rellevants amb instruments musicals, la veu o el propi cos.

3.2 Valorar la riquesa del patrimoni musical i dansístic a través del reconeixement de les característiques d'un determinat període en l'adaptació de les interpretacions i el contrast amb les mostres originals.

3.3 Participar activament en les interpretacions assumint les diferents funcions que s'assignin i mostrant interès per aproximar-se al coneixement i gaudi del repertori proposat.

Competència específica 4

4.1 Analitzar els diferents corrents interpretatius, comparant diferents versions musicals d'una mateixa obra i identificant la seva vinculació amb l'estètica del període.

4.2 Utilitzar fonts d'informació fiables en recerques sobre els principals compositors, intèrprets i obres de la història de la música i de la dansa, aplicant estratègies de cerca, de selecció i de reelaboració de la informació.

4.3 Reconèixer la identitat cultural pròpia, valorant la riquesa del patrimoni musical a través de les recerques realitzades.

Competència específica 5

5.1 Explicar els diferents conceptes teòrics i estètics aplicats a la música i la dansa, usant de manera fiable i responsable les tecnologies digitals i respectant els drets d'autor i la propietat intel·lectual.

5.2 Expressar opinions i idees pròpies, informades i fonamentades, sobre el patrimoni musical i dansístic, usant un vocabulari específic, formulant arguments de caràcter teòric i estètic i analitzant críticament el context de creació de les obres.

Sabers bàsics

A. Percepció visual i auditiva

- Elements de la música i de la dansa: identificació i anàlisi.
- Trets que defineixen la música i la dansa de diferents períodes històrics a nivell auditiu i visual.
- Aspectes socioculturals de la recepció artística. Evolució dels formats i desenvolupament del públic.
- Estratègies d'escolta, visionat i anàlisi de textos i partitures.

B. Contextos de creació

- Factors culturals, socials, econòmics i polítics que incideixen en la creació musical. Funció social de la música i de la dansa.
- Característiques i evolució estètica i estilística de la música i de la dansa al llarg de la història.
- Principals corrents, escoles, autors i autors, intèrprets i obres representatives de la música i de la dansa des de l'antiguitat clàssica fins als nostres dies.
- El paper de l'intèrpret al llarg de la història.
- La música i la dansa i la seva relació amb les altres arts.
- Interès per conèixer, respectar i difondre el patrimoni musical i dansístic.

C. Recerca, opinió crítica i difusió

- La recerca musical: processos de cerca, selecció, tractament i difusió de la informació. Fonts de recerca musical: fiabilitat i validesa.
- Ús de les tecnologies digitals en la difusió de la música i de la dansa. Ressenyes, comentaris i crítiques musicals. Drets d'autor i propietat intel·lectual.

D. Experimentació activa

- Tècniques senzilles d'interpretació d'obres adaptades o fragments musicals representatius del repertori musical.
- Pràctica de danses senzilles de diferents períodes històrics.
- Estratègies i tècniques bàsiques de dramatització de textos de la música vocal i la seva dramatització.

Història de l'Art

L'objecte de la matèria d'història de l'art és l'anàlisi del fet artístic en les seves múltiples facetes i dimensions, no sols des d'una perspectiva històrica, mitjançant la contextualització cultural i temporal d'estils, obres i artistes, sinó, entenent-ho com una manifestació de la intel·ligència i la creativitat humana que, a través del llenguatge i l'activitat artística, s'obstina a comprendre i millorar la realitat que ens envolta.

La història de l'art, matèria amb la qual els alumnes han pres ja contacte en l'educació secundària obligatòria a través dels continguts de matèries com geografia i història, filosofia, llatí, música i educació plàstica, visual i audiovisual, està estretament vinculada amb l'assoliment dels objectius d'etapa i el desenvolupament de les competències clau, especialment en el que competeix al cultiu de la sensibilitat artística i al desenvolupament de criteris estètics, entesos tots dos com a aspectes essencials de la formació integral dels alumnes i del seu enriquiment cultural i personal. Aquesta formació, en tant que implica la comprensió de la forma en què idees i emocions es comuniquen de manera creativa a través de diverses manifestacions artístiques i culturals, es relaciona directament amb la competència en consciència i expressió culturals. D'una manera més indirecta, però no menys decisiu, l'aprenentatge de la història de l'art contribueix a l'assoliment de la maduresa intel·lectual i emocional dels alumnes, afavorint la formació d'una imatge ajustada de si mateix, proporcionant-li el coneixement de codis i llenguatges en els quals reconèixer-se i expressar-se, i promovent el desenvolupament del seu propi judici, a la vegada que una actitud dialogant i respectuosa en relació a opinions, gustos i expressions diferents als propis. A més, la contribució d'aquesta matèria a les competències i objectius esmentats ha de procurar no sols un coneixement més profund de les realitats del món contemporani i del seu significat estètic, sinó d'algunes de les claus més importants per entendre la cultura audiovisual del nostre temps, així com l'adopció d'una actitud crítica, acurada i constructiva respecte a la interpretació, protecció i millora del patrimoni cultural i de l'entorn social i natural.

La matèria està estructurada entorn de tres eixos fonamentals: l'anàlisi, la comprensió històrica i l'apreciació crítica de les principals manifestacions artístiques i de les seves relacions amb la resta de dimensions i aspectes de la cultura i l'experiència humana; la incorporació de la perspectiva de gènere i, per això, entre altres aspectes, de la visibilització de les dones creadores habitualment excloses del cànón dominant; i l'educació per a la preservació, millora i ús sostenible del patrimoni artístic, entès com a element de desenvolupament econòmic, social, ambiental i cultural.

Les competències específiques inclouen el reconeixement i anàlisi de les diverses manifestacions estètiques, l'ocupació bàsica dels llenguatges artístics i del vocabulari de la disciplina, la identificació de les diverses funcions atribuïbles a la producció artística, així com la seva major o menor vinculació amb diferents

moviments, gèneres, estils, èpoques i artistes, l'apreciació de canvis estètics en les representacions de l'ésser humà, la comprensió contextualitzada de les creacions culturals com a reflex de la societat que les ha generat, el coneixement i protecció del patrimoni, i, finalment, la ja citada incorporació de la perspectiva de gènere a l'estudi històric de l'art.

Quant als criteris d'avaluació, aquests estan dissenyats per comprovar el grau de consecució de les competències específiques i, en connexió amb els sabers bàsics, estan també orientats a l'assoliment dels objectius de batxillerat i de les competències clau. L'aplicació dels mateixos suposa la necessitat d'adaptar les metodologies i accions educatives, implementant estratègies en les quals s'exercitin tant els processos instrumentals com les actituds, i integrant en elles les pautes metodològiques pròpies de la història de l'art. Aquests criteris suposen igualment el disseny d'instruments múltiples i diferents amb què, tenint en compte la diversitat i individualitat dels alumnes, valorar de forma diferenciada les accions delimitades per les competències.

Els sabers bàsics s'agrupen en quatre blocs i han estat concebuts perquè puguin tractar-se des de diferents enfocaments didàctics i metodològics. Així, s'han organitzat per criteris temàtics, sense ser un obstacle perquè sigui possible realitzar una aproximació a aquests sabers seguint un ordre cronològic, o combinant tots dos aspectes. En el primer bloc, «Aproximació a la història de l'art», es presenten sabers relacionats amb la complexitat de la definició de l'objecte d'estudi i la seva evolució en el temps, el llenguatge artístic com a forma d'expressió i comunicació, el repte de la interpretació i el judici estètic, el vocabulari i la terminologia específics que els alumnes han de saber utilitzar, així com les tècniques del comentari històrico-artístic. El treball respecte a aquests sabers pot concebre's com a preàmbul al curs, o bé com a activitat a desenvolupar al llarg d'aquest.

En el segon bloc, «L'art i les seves funcions al llarg de la història», els sabers tracten, des d'una perspectiva integradora, les funcions i significats de l'activitat artística al llarg del temps. Aquesta activitat i les obres d'art a ella degudes constitueixen un valuós document per conèixer les cultures que han caracteritzat les diferents societats humanes al llarg de diferents èpoques. És per això que resulta imprescindible l'estudi de l'obra d'art en el seu context com a punt de partida per analitzar els factors històrics que intervenen en el procés de la seva creació. Es pretén, amb tot això, que els alumnes comprenguin el caràcter multidimensional i complex de la relació entre l'activitat artística i els fenòmens polítics, socials, econòmics i ideològics, així com entre aquesta activitat i la subjectivitat de les persones creadores, plantejant, així mateix, el problema del caràcter autònom i de la pròpia entitat de l'obra d'art.

En el tercer bloc, «Dimensió individual i social de l'art», els sabers seleccionats aprofundeixen sobre el paper de l'art com a expressió de la identitat i dels sentiments de pertinença. Es tracta aquí d'identificar i comprendre tots aquells

elements visuals, icònics i simbòlics que, presents en totes les cultures, defineixen la identitat individual i col·lectiva d'una societat. A més, s'examina críticament la participació de les dones i s'atorga rellevància a la visibilitat a les artistes que han estat marginades d'un cànon tradicionalment concebut des d'una perspectiva androcèntrica.

Finalment, el quart i últim bloc, «Realitat, espai i territori en l'art», agrupa sabers relacionats amb la concepció de l'art com a representació i reflex de la realitat, com ara la creació de l'espai arquitectònic, el domini de la perspectiva en la pintura, l'urbanisme, i la relació de l'art i el patrimoni artístic amb la naturalesa i el desenvolupament sostenible.

Finalment, convé subratllar que l'enfocament competencial del batxillerat i de la història de l'art possibilita dissenyar situacions i contextos d'aprenentatge més actius en els quals dotar de major protagonisme als alumnes i promoure el treball en equip, els processos d'indagació i recerca, la creativitat i la transferència del coneixement adquirit. Es convida, així, a elaborar propostes didàctiques i metodologies integradores en les quals s'apliquin l'anàlisi, la interpretació i la valoració personal i argumentada, el diàleg i la col·laboració amb els altres i amb altres àrees de coneixement, l'ús crític, ètic i responsable de la informació, el respecte al patrimoni i a la diversitat d'expressions culturals, i la concepció del coneixement i l'aprenentatge com a motor del desenvolupament personal, social i cultural, i com a garantia per afrontar amb èxit els reptes i desafiaments del segle XXI.

Competències específiques

1. Identificar diferents concepcions de l'art al llarg de la història, seleccionant i analitzant informació de manera crítica, per valorar la diversitat de manifestacions artístiques com a producte de la creativitat humana i fomentar el respecte per aquestes.

Totes les estratègies i processos relacionats amb la cerca, selecció, tractament i anàlisi de la informació resulten indispensables per a l'aprenentatge i adquisició de nous sabers. Pel que es fa necessari que els alumnes s'exercitin en ells, procurant un grau suficient de maneig crític de fonts, de precisió en la recollida de dades i de tractament contrastat de la informació a partir de l'anàlisi crítica i rigorosa d'aquesta. Aquest procés ha de culminar amb l'elaboració de síntesi, resums, informes, ressenyes o reelaboracions pròpies a través dels que organitzar, interioritzar i comunicar l'après de manera precisa i creativa.

Un altre element fonamental és la delimitació del seu camp d'estudi, una cosa lligada tant als canvis històrics que s'han donat en la comprensió d'aquest com a l'evolució del significat dels seus conceptes fonamentals, començant per la pròpia noció de «obra d'art». Per últim, és essencial que els alumnes reconeguin la diversitat i heterogeneïtat, tant diacrònica com sincrònica dels criteris estètics,

identificant aquells que són propis a diferents cultures, societats i artistes. Referent a això, s'haurà de prestar especial atenció a l'àmbit de l'art contemporani, de manera que, més enllà de les distincions clàssiques, s'identifiqui i aprecii formes d'expressió lligades a les maneres actuals de producció i comunicació, com ara el còmic, l'art urbà, el videoart o l'art digital, entre altres.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL3, CPSAA4, CC1, CC3, CCEC1, CCEC3.2.

2. Reconèixer els diversos llenguatges artístics com una forma de comunicació i expressió d'idees, desitjos i emocions, utilitzant amb correcció la terminologia i el vocabulari específic de la matèria, per expressar amb coherència i fluïdesa els seus propis judicis i sentiments i mostrar respecte i empatia pels judicis i expressions dels altres.

Resulta especialment rellevant que els alumnes reconeguin els diversos llenguatges artístics com una forma de comunicació i expressió estètica, amb regles i pautes pròpies, que s'originen, vulneren i recreen de molt variades maneres, a tenor de cada època, cultura, gènere, estil o artista individual. Aquestes regles poden referir-se a patrons formals i pautes tècniques (simetria, proporció, equilibri de la composició, tensió entre elements, ruptura amb les pròpies pautes, etc.) que convé que es reconeguin. En qualsevol cas, els alumnes han de comprendre que l'experiència artística precisa, en moltes ocasions, del coneixement previ dels codis representatius i llenguatges plàstics amb els quals opera cada art i cada artista.

D'altra banda, és necessari que els alumnes coneuguin i utilitzin amb propietat i correcció la terminologia i el vocabulari propi de la matèria, la qual cosa els permetrà realitzar i comunicar els seus propis comentaris artístics, treballs de recerca o reflexions personals, amb fluïdesa i rigor, tant en formats digitals com en uns altres més tradicionals. L'objectiu és que els alumnes puguin expressar i comunicar de manera solvent i original idees i judicis propis, construir i integrar nous coneixements, mobilitzar els sabers que ja tenen adquirits, així com participar amb actitud cooperativa en situacions comunicatives relacionades amb l'àmbit artístic, respectant sempre la diversitat de percepcions i opinions que cal experimentar i expressar davant l'obra d'art.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL1, CCL5, CD1, CPSAA1.2, CPSAA5, CC1, CE3, CCEC2, CCEC3.2.

3. Distingir les diferents funcions de l'art al llarg de la història, analitzant la dimensió religiosa, ideològica, política, social, econòmica, expressiva i pròpiament estètica de l'obra d'art, de la seva producció i la seva percepció, per promoure una apreciació global i un judici crític i informat d'aquests.

La producció artística ha adquirit sovint, de manera intencionada o no, diferents funcions. Així, l'art ha pogut instrumentalitzar-se en els seus orígens i encara avui com a procés màgic i ritual. S'ha emprat també com a llenguatge per a la transmissió de determinades idees, creences i doctrines religioses. Ha servit, a vegades, a Estats, col·lectius i individus com a mitjà d'influència i control, tant per generar conformitat amb l'ordre social, com per subvertir-lo i transformar-lo. Ha estat igualment utilitzat com a element de cohesió social i representació identitària de grups i col·lectivitats. S'ha concebut com a activitat econòmica, conponent-se, en l'actualitat, amb processos com el disseny industrial o la publicitat. S'ha interpretat també com a manera d'expressió de la subjectivitat i els sentiments. Finalment, ha estat entesa, des de l'època moderna, com una activitat essencialment autònoma, sense subordinació possible a cap altra funció excepte la de recrear-se a si mateixa, per tornar a vincular-se a una concepció problemàtica i diversa de la realitat en algunes dels corrents i artistes postmoderns.

Així, és important que els alumnes identifiquin i contextualitzin històricament les relacions complexes entre la producció artística i les mentalitats, interessos i accions dels Estats i altres grups de poder, de les diferents classes i grups socials, així com de les empreses i d'altres instàncies o subjectes individuals o col·lectius, incidint en les que s'estableixen, avui dia, en el marc d'una cultura audiovisual dominada des dels mitjans i xarxes de comunicació. L'objectiu últim és comprendre la producció i percepció artística com un procés històric complex, vinculat a diferents contextos, intencions i funcionalitats que resulten finalment plasmades en la pròpia obra d'art.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors:
CPSAA1.2, CPSAA4, CC1, CC3, CCEC1, CCEC2, CCEC3.2.

4. Identificar i caracteritzar els principals moviments artístics al llarg de la història, reconeixent les relacions d'influència, préstec, continuïtat i ruptura que es produeixen entre ells, per comprendre els mecanismes que regeixen l'evolució de la història de l'art i fomentar el respecte i estima de les manifestacions artístiques de qualsevol època i cultura.

Al final de l'etapa de batxillerat, els alumnes han d'haver adquirit una visió general sobre les diferents etapes i moviments que conformen la història de l'art. Es tracta en aquest sentit d'anar caracteritzant-los en els seus trets essencials, establint relacions entre ells, identificant semblances i diferències i sistematitzant de manera crítica la informació bàsica entorn d'aquests. La dificultat d'abastar, donada la seva amplitud, tota aquesta seqüència històrica, fa necessària una selecció equilibrada d'elements temàtics que afavoreixi una aproximació general al desenvolupament de la història de l'art, propiciant una concepció global del mateix en la qual es complementi la seqüència lineal amb una ànalisi transversal relativa a les funcions, valors i significats atribuïbles a la creació i l'experiència artístiques.

Es concedirà, així, especial atenció a les relacions d'influència i els mecanismes de reproducció que fan que un moviment artístic es prolongui en el temps, com ocorre en la relació entre l'art grec i el romà, que pervisqui en si mateix, com l'art islàmic, o que, mitjançant una ruptura, doni lloc a un moviment nou, com és el cas del Neoclassicisme i el Romanticisme. La pròpia reflexió sobre el llenguatge artístic ajudarà els alumnes a entendre per què a un estil li segueix un altre, moltes vegades contraposat, o per què dos estils conviuen en el temps. D'altra banda, es tracta també d'identificar les contínues influències que es donen entre el passat i el present, reprendent-se a vegades, i amb altres llenguatges, certs elements del passat, i trencant, en altres casos amb ell per donar lloc, de manera progressiva o més abrupta, a nous moviments artístics.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CPSAA4, CC1, CC2, CC3, CCEC1, CCEC2, CCEC3.2.

5. Identificar i contextualitzar espacial i temporalment a les més rellevants manifestacions i personalitats artístiques, analitzant el seu entorn social, polític i cultural, i els seus aspectes biogràfics, per valorar les obres i als seus artistes com a expressió de la seva època i àmbit social, apreciar la seva creativitat i promoure el coneixement de diverses formes d'expressió estètica.

És important que els alumnes identifiquin i analitzin les obres més significatives de diferents artistes i moviments artístics. Es tracta d'analitzar aquelles que, per la seva significació i la seva repercussió al llarg del temps, han marcat una fita en la història de l'art. És igualment important que en la delimitació de les obres i en el procés mateix de l'anàlisi s'evitin criteris que, pel seu caràcter ideològic, eurocèntric, sexista o, en general, discriminatori, suposin un biaix injustificat. Per evitar-ho és convenient infondre una visió global i lliure de prejudicis de la història de l'art, examinant i apreciant obres d'altres cultures o aquelles que, malgrat el seu interès i qualitat, hagin estat marginades dels cànon a l'ús. Això mateix és extensible a artistes que, per diversos motius, i pesi al valor reconegut de la seva obra, hagin estat oblidats per la historiografia.

D'altra banda, un dels eixos de la matèria ha de ser entendre les creacions artístiques com a expressió de l'activitat humana i les seves circumstàncies en determinada cultura i moment històric. L'estudi d'una obra d'art adquireix, així, tot el seu significat quan la hi posa en relació amb el seu context sociocultural i amb la biografia del seu autor. Convé, a més, tenir en compte el caràcter bidireccional d'aquesta relació, de manera que, si bé cap obra pot ser plenament entesa sense considerar els factors i circumstàncies espaciotemporals i biogràfics que van intervenir en la seva creació, l'estudi de l'obra d'art resulta igualment un factor a tenir en compte per al coneixement de l'època, la cultura i la personalitat que la va gestar.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors:
CPSAA3.1, CPSAA4, CC1, CC2, CC3, CCEC1, CCEC2, CCEC3.2.

6. Conèixer i valorar el patrimoni artístic en l'àmbit local, nacional i mundial, analitzant exemples concrets del seu aprofitament i les seves funcions, per contribuir a la seva conservació, el seu ús compromès a favor de la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible, la seva promoció com a element conformador de la identitat individual i col·lectiva, i com a dinamitzador de la cultura i l'economia.

El reconeixement del patrimoni artístic com un element que ens ha estat llegat per les generacions passades i la necessitat de la seva conservació, el seu ús sostenible i la seva promoció, representen un imperatiu fonamental per a qualsevol societat i cultura. En aquest sentit, el paper de la matèria d'Història de l'Art resulta crucial, perquè difícilment podem valorar alguna cosa que no coneixem. Es tracta, doncs, que els alumnes prenguin consciència, a través de l'anàlisi detallada de casos concrets, del valor simbòlic i de la importància social, ambiental i material del patrimoni artístic i cultural, de la complexitat i el mèrit del treball dels professionals encarregats del seu manteniment, i d'aquelles repercussions ecosocials que suposa la seva conservació i posada en valor.

L'expressió de la identitat i dels sentiments de pertinença és una de les funcions atribuïbles a l'art en pràcticament totes les èpoques i cultures, perquè aquest sol reflectir en gran manera aquells elements visuals, icònics i simbòlics que defineixen les singularitats i creences col·lectives. És important, doncs, que els alumnes reflexionin de manera crítica i dialogada sobre com l'art genera i transmet tals sentiments i creences a diferents escales, sent instrumentalitzat, a vegades, com un mitjà propagandístic de representació i d'educació al servei de l'Estat o altres grups, mitjançant la creació, per exemple, d'institucions acadèmiques i museístiques.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors:
CPSAA4, CC1, CC2, CC3, CE1, CCEC1, CCEC2, CCEC3.2.

7. Distingir i descriure els canvis estètics i els diferents cànons de bellesa al llarg de la història de l'art, realitzant anàlisis comparatives entre obres de diversos estils, èpoques i llocs, per formar-se una imatge ajustada de si mateix i consolidar una maduresa personal que permeti mostrar sensibilitat i respecte cap a la diversitat superant estereotips i prejudicis.

La història de l'art és un dels millors escenaris en els quals formar als alumnes per a l'assoliment d'un adequat concepte de si mateix, a través, per exemple, de la reflexió sobre les diferents formes de representació humana al llarg del temps. Aquesta necessitat si es feu visible, projectar-se i identificar-se a través de la imatge és una constant històricocultural que condueix a la pregunta recurrent sobre les formes i propòsits d'aquesta representació. És necessari doncs que, a

través de l'anàlisi de gèneres com el retrat i uns altres, es promogui en els alumnes la captació de la psicologia i la mirada interior dels personatges, tant de figures destacades de la història com de persones o grups de diferents estrats socials, l'expressió de la diversitat de races i ètnies, o el reflex del cicle vital des de la infància fins a la vellesa i la mort.

Tot l'anterior pot relacionar-se, al seu torn, amb el concepte de bellesa i els seus oposats i amb la seva evolució històrica. D'aquesta manera, a través de l'anàlisi comparativa d'obres de diferents períodes, els alumnes poden reconèixer com han anat canviant la idea de bellesa i els cànons de valoració estètica, adquirint una concepció complexa i no dogmàtica de les idees estètiques i donant ocasió al desenvolupament del seu propi criteri i gust. Un altre dels propòsits d'aquesta anàlisi és contribuir al fet que els alumnes adoptin un concepte ajustat i assertiu de la seva pròpia imatge física, alhora que una actitud de respecte i reconeixement de la diversitat humana, tant en el seu aspectes psíquics i físics com quant a les seves manifestacions culturals, rebutjant tot tipus de prejudicis i estereotips discriminatoris.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CPSAA1.1, CPSAA3.1, CPSAA4, CC1, CC3, CCEC1, CCEC3.2.

8. Integrar la perspectiva de gènere en l'estudi de la història de l'art, analitzant el paper que ha ocupat la dona i la imatge que se n'ha donat en els diferents estils i moviments artístics, per visibilitzar a les artistes i promoure la igualtat efectiva entre dones i homes.

La historiografia de l'art, gestada a partir de mediats del segle XVIII, va relegar a la dona de les diferents disciplines artístiques, negant i ocultant la seva capacitat creadora, com constata l'escassa presència femenina en les col·leccions dels grans museus. La matèria d'Història de l'Art pot ser una eina molt útil per invertir aquesta tendència, recuperant i valorant aquelles figures artístiques que han estat injustificadament marginades del cànon de l'art per la seva simple condició de dona.

D'altra banda, analitzant els estereotips i símbols relacionats amb la dona i l'àmbit femení en obres d'art en què es representen espais, rols, activitats i maneres de vida, es poden contextualitzar i comprendre millor les relacions entre tots dos sexes al llarg de la història. Es tracta així de promoure en els alumnes actituds crítiques i de rebuig cap al sexism i la discriminació de la dona, a partir d'una anàlisi crítica d'aquelles representacions i de la seva funció com a generadores de conformitat social.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL5, CPSAA3.1, CC1, CC2, CC3, CCEC1, CCEC2, CCEC3.2.

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

1.1. Valorar i respectar la diversitat de manifestacions artístiques a partir de la recerca i el debat entorn de les diferents concepcions de l'art i l'anàlisi d'obres concretes sobre les quals comprovar la pertinència d'aquestes concepcions.

Competència específica 2

2.1. Elaborar i expressar amb coherència i fluïdesa judicis i emocions propis sobre les obres d'art i mostrar respecte i empatia pels judicis i expressions dels altres, utilitzant la terminologia i el vocabulari específic de la matèria i demostrant un coneixement bàsic dels diversos llenguatges artístics apresos.

Competència específica 3

3.1. Distingir i analitzar les funcions i les dimensions religiosa, ideològica, política, social, econòmica, expressiva i pròpiament estètica de les obres d'art, demostrant una comprensió i un judici crític i fonamentat de les mateixes i de la seva producció i la seva percepció.

Competència específica 4

4.1. Conèixer i explicar les principals manifestacions i moviments artístics, identificant i analitzant el seu context cultural, la seva vinculació amb les funcions atribuïbles a l'art, les seves característiques estilístiques fonamentals i el seu desenvolupament en el temps.

4.2. Reconèixer els mecanismes que regeixen l'evolució de la història de l'art a partir de l'anàlisi comparativa d'obres de diverses èpoques i de l'explicació de les relacions d'influència, préstecs, continuïtat i ruptura que es produeixen entre estils, autors i moviments.

Competència específica 5

5.1. Elaborar comentaris historicoartístics de diferents obres d'art a partir del coneixement crític i argumentat del seu context històric, les seves funcions i la seva rellevància social, política i cultural, valorant i respectant diferents obres i formes de manifestacions artístiques.

5.2. Identificar i analitzar la complexitat del procés de creació artística, elaborant ressenyes biogràfiques sobre les figures més destacades i atesos aquells aspectes personals que facilitin la comprensió del significat i valor de l'obra, prenent consciència del paper de l'artista en el procés creador.

Competència específica 6

6.1 Comprendre la importància de la conservació i promoció del patrimoni artístic, investigant sobre els processos d'adquisició, conservació, exhibició i ús sostenible d'obres d'art, així com sobre l'impacte positiu i negatiu de les accions humanes sobre elles.

6.2 Analitzar el paper conformador de la identitat individual i col·lectiva que posseeixen l'art i el patrimoni artístic, analitzant les autorepresentacions humanes i l'ús de recursos estètics i iconogràfics en la generació i manteniment dels vincles grupals.

Competència específica 7

7.1. Elaborar arguments propis sobre la noció de bellesa, comparant cànons i obres de diversos tipus, estils, èpoques i llocs, apreciant la diversitat com a font d'enriquiment, superant estereotips i prejudicis i promovent la formació d'una imatge ajustada de si mateix.

Competència específica 8

8.1 Conèixer les principals figures femenines de la història de l'art, donant visibilitat a la dona com a artista, analitzant el context polític, social i cultural en el qual van desenvolupar la seva producció artística i reconeixent el seu esforç per fer-s'hi valer.

8.2 Conèixer i analitzar críticament la imatge que s'ha donat de la dona en la història de l'art mitjançant l'anàlisi comparativa d'obres de diferents èpoques i cultures en les quals es representin figures, rols, símbols i temes relacionats amb la feminitat.

Sabers bàsics

A. Aproximació a la Història de l'Art

- El debat sobre la definició d'art. El concepte de l'art al llarg de la història.
- El llenguatge artístic: l'art com a forma de comunicació. La varietat de codis i llenguatges. Símbols i iconografia en l'art. La subjectivitat creadora. La complexitat de la interpretació. El judici estètic.
- Terminologia i vocabulari específic de l'art en l'arquitectura i les arts plàstiques.
- Eines per a l'anàlisi de l'obra d'art: elements tècnics, formals, i estilístics. Estudi iconogràfic i significat, identificació, contextualització i rellevància de l'obra. L'anàlisi comparativa.
- Influències, préstecs, continuïtats i ruptures en la Història de l'Art.

B. L'art i les seves funcions al llarg de la història

- L'art com a instrument magicoritual al llarg de la història.
- L'art com a dispositiu de dominació i control: des de les primeres civilitzacions urbanes fins a la societat contemporània.
- L'art i el seu valor propagandístic: des del Món Antic fins a l'actual societat de consum.
- L'art i la seva funció didàctica i religiosa en les societats teocèntriques.
- Art, mecenatge i col·leccióisme com a elements de diferenciació social.
- L'art com a mitjà de progrés, crítica i transformació sociocultural des del pensament il·lustrat fins a l'actualitat.
- L'art com a idioma de sentiments i emocions.
- L'art com a expressió dels avanços tecnològics: des de la Revolució Industrial fins a l'era digital.

C. Dimensió individual i social de l'art

- Art i identitat individual: la necessitat de representar-nos. La imatge del cos humà. El gènere del retrat. L'evolució en la imatge de l'artista.
- Art i identitat col·lectiva: escoles, regionalismes i cerca d'identitat.
- La representació de la dona en l'art des d'una perspectiva crítica.
- La dona com a artista. La lluita per la visibilitat al llarg de la història de l'art.

D. Realitat, espai i territori en l'art

- Art i realitat: imitació i interpretació. La revolució de la fotografia i el cinema.
- Arquitectura i espai: la creació d'espais arquitectònics.
- Pintura i perspectiva: la conquesta de la tercera dimensió.
- Art i intervenció en el territori: l'urbanisme com a art.
- Art i medi ambient. La naturalesa i la representació de les emocions. Arquitectura, urbanisme i disseny sostenible. La contribució de l'art als objectius de desenvolupament sostenible.
- El patrimoni artístic: preservació, conservació i usos sostenibles. Museografia i museologia.

Història del Món Contemporani

La matèria d'història del món contemporani pretén proporcionar a l'alumnat una visió rigorosa i alhora útil i funcional de la història contemporània, orientada a promoure l'observació, anàlisi i interpretació del seu entorn real i, al mateix temps, a l'exercici d'una ciutadania activa i implicada en la vida social. El pensament històric, que integra el conjunt d'intencions, estratègies i mètodes que orienten l'estudi del passat, es posa al servei de la comprensió del present per afrontar així els reptes que ens planteja el segle XXI. Perquè és des de l'observació del món actual i la previsió de l'avenir que ja despunta, d'on sorgeix la necessitat de dirigir la nostra mirada a la història, més o menys recent, per obtenir les claus, les preguntes i tal vegada també alguna de les respostes amb les quals entendre i millorar el món en el qual vivim. Els problemes i reptes que ens planteja la realitat globalitzada que configura el nostre entorn són múltiples i ineludibles, i no és possible atendre'ls sense els recursos que ens ofereix la història contemporània, que des de fa una mica més de dos segles tracta de donar resposta a bona part d'aquests mateixos desafiaments. En aquest sentit, l'alumnat ha de prendre consciència que hereta un llegat, donat en les experiències acumulades per les generacions que ens van precedir, en el qual al costat dels grans assoliments que ens permeten disposar avui d'un relatiu benestar, també cal trobar errors, fracassos i fets dolorosos que cal afrontar i incorporar a la nostra memòria col·lectiva per aprendre a evitar situacions semblants. Ara bé, concebre la història com un procés obert, sempre en construcció, en el qual la ciutadania escriu la seva pròpia destinació, implica assumir una responsabilitat cívica compromesa amb una societat més justa, equitativa i solidària.

D'altra banda, l'aproximació a la metodologia històrica obliga l'alumnat a l'ús rigorós i crític de les fonts, a la utilització precisa dels conceptes i del marc de la historiografia, i al coneixement reflexiu de les principals teories i corrents acadèmics que s'han anat desenvolupant en l'àmbit de la història i d'altres ciències socials afins. Així mateix, la metodologia històrica promou l'exercici de processos inductius i d'indagació relacionats amb estratègies d'utilització de documents i proves, així com la cerca i tractament d'informació i fonts textuais, gràfiques, audiovisuals, artístiques, literàries, hemerogràfiques i sonores, accessibles en molts casos gràcies a plataformes digitals. Finalment, la utilització de dades, el contrast, contextualització i interpretació de la informació, i el treball directe amb la narració històrica, permeten entendre la història com un àmbit de coneixement en construcció, en contínua revisió i canvi, i condicionat pels interessos que, des del present, marquen la rellevància de determinades qüestions i plantejaments. En tots aquests processos adquireix un paper fonamental l'exercici del pensament crític, fonamentat i raonat, igual que la transferència d'informació i del coneixement elaborat, que a més de suposar l'ús avançat de mitjans digitals implica també el desenvolupament d'estratègies comunicatives eficaces.

Les diferents competències específiques que conformen la matèria es dirigeixen a l'assoliment de les finalitats ja enunciades, identificant les estratègies, eines i processos necessaris per introduir l'alumnat en el pensament històric i per abordar les claus i les grans qüestions entorn de les quals es configura el món contemporani. S'hi tracten els temes i esdeveniments fonamentals que han marcat el transcurs de la història contemporània fins al món actual, així com els reptes que és necessari afrontar en el present per encarar el segle XXI. Així, a més d'habilitats i procediments concrets, i referències a determinats àmbits de coneixement associats a qüestions i temes clau, les competències específiques refereixen aquells valors i actituds que conformen l'orientació pràctica i funcional de la matèria i el compromís social que aquesta vol promoure.

Els criteris d'avaluació conjuguen les competències específiques amb els sabers bàsics i estan orientats a l'assoliment dels objectius generals del batxillerat. S'hi incorporen tots els tipus de sabers, coneixements, destreses, actituds i valors, que hauran d'estimar-se de manera conjunta i equilibrada. Suposen, així, l'adaptació d'estratègies metodològiques i accions educatives en les quals s'exercitin tant els processos instrumentals com les actituds, aplicant-se per això els principis i pautes metodològiques del pensament històric en la construcció del coneixement. Aquesta adaptació implica, per tant, la disposició d'instruments d'avaluació adequats i diferenciats amb els quals ponderar un conjunt ampli i divers d'accions, tenint sempre en compte la diversitat i individualitat de l'alumnat.

El plantejament i disseny d'aquesta matèria respon a una proposta d'aprenentatge general comú al desenvolupament de la matèria de geografia i història en educació secundària obligatòria i de la matèria d'història d'Espanya de segon de batxillerat. D'aquesta manera, tant els pressupostos didàctics i la definició competencial com l'organització dels sabers bàsics mantenen una redacció i estructura estretament vinculada, la qual cosa permet concebre d'una manera coherent l'aprenentatge de la història i de les ciències socials, així com apreciar millor el seu valor educatiu.

Els sabers bàsics estan agrupats en tres blocs: «Societats en el temps», «Reptes del món actual» i «Compromís Cívic». L'organització i redacció d'aquests sabers s'assenteixi al voltant dels eixos i claus conceptuals que estructuren les competències específiques i tenen una clara intencionalitat temàtica, encara que mantinguin una certa disposició cronològica i un bloc específic dedicat al món actual. Aquesta manera d'organitzar els sabers pretén promoure no sols la connexió del passat amb el present immediat, per insistir així en el caràcter funcional i significatiu dels aprenentatges, sinó també l'establiment de marcs comparatius respecte al desplegament d'experiències i processos històrics determinats entre diferents etapes d'aquesta mateixa època. D'aquesta manera, s'accentua el tipus d'aproximació interpretativa i comprensiva de la història contemporània que es pretén, sense que per això es descontextualitzin els fets i esdeveniments concrets més rellevants, que han de ser identificats i explicats des

dels paràmetres i variables que defineixen cada moment històric i l'aplicació del criteri de causalitat, essencial en aquesta disciplina. D'altra banda, aquesta proposta de sabers ha de permetre al professorat i a l'equip docent dels centres desenvolupar les seves pròpies intencions i programacions educatives, incorporant projectes interdisciplinaris que impliquin el treball amb altres matèries.

Des d'aquesta perspectiva competencial de la matèria, en la qual l'exercici d'habilitats i processos associats al pensament històric resulta ineludible, és necessari generar situacions actives d'aprenentatge en les quals es desenvolupin propostes d'indagació i recerca basades en projectes d'interès científic, cultural i social, i en les quals l'alumnat sigui l'encarregat de processar la informació, construir el coneixement i transferir-lo. D'altra banda, donat el valor que es confereix a aquesta disciplina per a l'anàlisi de la realitat, és recomanable tractar constantment situacions actuals i establir constants inferències entre el passat i el present. A més, la presència de dos blocs específics sobre els «Reptes del món actual» i el «Compromís Cívic» incideix en la necessitat de contemplar la història com un instrument no sols per a l'anàlisi del present, sinó també per a l'adopció de compromisos davant els reptes del segle XXI. Convé allunyar-se així de propostes d'aprenentatge excessivament lineals en les quals, per una atenció excessiva a les etapes més llunyanes, es posterguin les qüestions més pròximes i de major actualitat. En qualsevol cas, s'haurà de procurar que els aprenentatges es connectin amb la realitat pròxima a l'alumnat, relacionant els diferents continguts amb el conjunt d'experiències històriques que formen la memòria col·lectiva i el patrimoni i l'entorn cultural, material i immaterial del qual forma part.

Competències específiques

1. Reconèixer els moviments, accions i transformacions històriques que han contribuït al fiançament de la llibertat en el món contemporani, a través de l'estudi comparat de casos i l'ús correcte de termes i conceptes històrics, per valorar els assoliments que suposen els sistemes democràtics com a principal garantia per a la convivència i l'exercici dels drets fonamentals.

El concepte de llibertat constitueix un dels elements fonamentals per a l'anàlisi i comprensió de la història del món contemporani. L'aproximació als múltiples significats que ha anat adquirint des del segle XVIII fins a l'actualitat resulta essencial per comprendre els principals moviments ideològics, polítics i socials que s'han desenvolupat i els processos de transformació als quals ha donat lloc. De la mateixa manera, l'alumnat ha d'entendre i introduir en la seva anàlisi les diferents dimensions del temps històric, així com la relació entre els factors més lents i estructurals i les conjuntures de canvi, a través de l'ús de conceptes claus del pensament històric com els de revolució o transició. D'altra banda, l'adopció d'una perspectiva no estrictament lineal del transcurs de la història, identificant els avanços i reculades en funció de les reaccions que es produeixen davant les

noves realitats, com va ser el cas dels règims liberals i de l'establiment de la democràcia, proporciona una visió que atén abans les experiències històriques reals que a les visions ideològiques i teleològiques derivades de determinats models teòrics, una cosa especialment necessària per analitzar les revolucions socialistes i l'establiment dels estats comunistes. Així mateix, l'estudi comparat dels processos de transformació més significatius, així com de l'evolució dels principals sistemes polítics fins al present, resulta necessari perquè l'alumnat identifiqui les variables i factors que intervenen en el seu desenvolupament i, sobretot, valori els assoliments que s'han anat aconseguint per a la realització efectiva dels drets i llibertats fonamentals. La comprensió crítica d'aquests processos històrics i del funcionament de les democràcies consolidades, li permet percebre els seus riscos i amenaces, així com la necessitat de la participació i l'exercici de la ciutadania activa per a la seva defensa i el compliment de les seves aspiracions i expectatives.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL2, STEM2, CPSAA1.1, CC1, CC2, CC3, CE1.

2. Prendre consciència del grau de violència, barbàrie i destrucció dels conflictes de l'Edat Contemporània, a través de l'ús de fonts històriques fiables, la lectura de textos historiogràfics i l'elaboració d'arguments propis que previnguin la manipulació de la informació, per afrontar esdeveniments traumàtics del nostre passat recent, evitar la repetició de fets semblants, reconèixer a les víctimes i defensar l'aplicació del principi de Justícia Universal.

L'Edat Contemporània és l'etapa històrica de la qual més constància i evidències disposem sobre els nivells de violència i barbàrie als quals pot arribar la humanitat. Conèixer l'abast de la destrucció, el nombre de víctimes i el grau de desolació generats com a conseqüència dels múltiples enfrontaments armats, especialment de les dues guerres mundials, succeïts durant aquest període, es fa imprescindible per desenvolupar una actitud compromesa amb la defensa de la pau, el diàleg i la mediació enfront dels conflictes. Aquesta presa de consciència implica reconèixer també la importància històrica de les organitzacions i institucions internacionals i nacionals que tracten d'evitar les guerres, impedir o denunciar la violació dels drets humans i promoure la cooperació internacional en l'acompliment de missions humanitàries per a l'assoliment de la pau, la seguretat i la justícia. D'altra banda, a més de relacionar els múltiples factors que provoquen una determinada conflagració i analitzar les transformacions que tenen lloc en una societat en conflicte, l'alumnat ha d'atendre els mecanismes psicològics, socials i culturals que condueixen a l'ús de la violència o a la justificació d'aquesta. Les implicacions ideològiques i emocionals que deriven dels conflictes més recents, especialment de les guerres civils i altres enfrontaments fratricides, precisen del rigor en el tractament de la informació, de l'accés a fonts documentals i del coneixement de les interpretacions elaborades pels historiadors, per poder argumentar i defensar judicis propis, identificar les falses

notícies i neutralitzar la desinformació. Es tracta també de generar actituds conciliatòries mitjançant el desenvolupament de polítiques de la memòria que serveixin de referència col·lectiva sobre qüestions del passat que mai no han de tornar-se a repetir. L'experiència de l'Holocaust i d'altres genocidis i crims contra la humanitat, la utilització del terror per part de règims totalitaris i autoritaris, i l'amenaça del terrorisme vinculat a moviments polítics de diversa índole, han de generar una actitud de rebuig cap a l'ús de tota mena de violència i una ferma convicció entorn del reconeixement de les víctimes i al dret a la veritat, la justícia, la reparació i les garanties de no repetició.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL1, CCL5, CPSAA1.1, CPSAA3.1, CPSAA4, CC1, CC2, CC3.

3. Identificar la desigualtat com un dels principals problemes de les societats contemporànies, reconeixent les experiències històriques de determinats col·lectius, emprant l'anàlisi multicausal i valorant el paper transformador del subjecte en la història, per comprendre com s'han format les actuals societats complexes, apreciar la riquesa de la diversitat social, valorar els assoliments aconseguits i assumir els reptes que planteja la consecució de comunitats més justes i cohesionades.

El nou ideal de ciutadania que van establir els règims liberals va posar en el centre de l'acció política i social a la noció d'igualtat, un concepte que des de llavors ha anat incorporant significacions diferents i contraposades. L'alumnat ha d'identificar i relacionar les múltiples variables i els factors que han determinat aquests canvis respecte als drets civils i socials, així com les seves derivacions polítiques, principalment en relació a la participació ciutadana, valorant la capacitat d'acció del subjecte en la història a través dels moviments socials que aquest ha protagonitzat en defensa de les seves reivindicacions, en favor del seu reconeixement jurídic i polític i en la lluita per la consecució de les seves aspiracions de dignitat i justícia. De manera especial ha d'atendre l'anàlisi del món del treball i a les transformacions que s'han produït en l'àmbit de la producció, en les condicions de vida dels treballadors i en les relacions laborals, canvis que han suposat constants moviments migratoris i fenòmens socials i geogràfics com l'abandó del medi rural, les aglomeracions urbanes i els conseqüents desequilibris territorials. D'altra banda, el coneixement del procés de proletarització de la classe treballadora i de l'eclosió de les organitzacions obreres ha de servir com una de les referències per mesurar els assoliments socials aconseguits i el paper que ha representat en això l'acció col·lectiva, així com les mesures que s'han anat adoptant en els diferents Estats en funció de la pluralitat d'interessos que aquests representen. Les societats complexes d'avui continuen subjectes a canvis cada vegada més accelerats, que precisen d'una ciutadania capaç d'adaptar-se a un entorn social i laboral especialment condicionat pels avanços tecnològics, així com de mostrar un ferm compromís cívic amb l'assoliment de la cohesió social, la solidaritat, el respecte a la diversitat i el dret de les minories.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL3, STEM1, CD5, CPSAA1.2, CPSAA3.1, CC2, CC3.

4. Comprendre la importància de les identitats col·lectives en la configuració social, política i cultural del món contemporani, utilitzant el pensament històric, els seus conceptes i mètodes, per analitzar críticament com s'han anat construint i conformant a través del temps, elaborar arguments propis amb els quals contribuir a un diàleg constructiu, respectar els sentiments de pertinença, i valorar la riquesa patrimonial i el llegat històric i cultural que han produït.

L'inici de la contemporaneïtat, més enllà de certes pervivències i resistències, va suposar una ruptura radical amb les vivències i sentiments de pertinença tradicionals, obrint un nou escenari per a la creació i desenvolupament d'identitats alternatives que, en l'actualitat, mantenen tota la seva vitalitat i vigència. Analitzar la construcció històrica d'aquests nous marcs de referència en relació amb conceptes tan substancials com els de classe o de nació, identificar els espais de socialització en els quals s'han format aquestes consciències col·lectives, i reconèixer les ideologies, ritus i símbols que els confereixen entitat política i cultural, resulten accions necessàries per entendre la seva capacitat d'identificació, enquadrament social i mobilització. Per això, l'alumnat ha d'aproximar-se als mètodes propis del pensament històric i a la historiografia més rellevant sobre la qüestió nacional i les identitats socials, posant especial atenció en l'anàlisi de les experiències històriques i les cultures polítiques associades a aquestes, a fi de reflexionar sobre el paper del subjecte col·lectiu en la història, la seva capacitat d'acció i de transformació, la seva articulació en moviments polítics i socials i les diferents formes d'organització que aquests han adoptat. Prendre consciència del paper que han representat les identitats en la història contemporània, del seu significat polivalent, i de la seva contribució tant a processos de domini com d'alliberament, ha de generar una actitud crítica enfront de la intolerància, però respectuosa davant els sentiments identitaris. Una disposició, aquesta última, que implica el reconeixement de la riquesa de la diversitat cultural i del patrimoni relacionat amb les diferents identitats nacionals, culturals i socials, així com la defensa de la pluralitat enfront de tota tendència a uniformitzar o a imposar qualsevol identitat sobre una altra.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL3, CCL5, CPSAA1.2, CPSAA3.1, CC2, CC3, CCEC1, CCEC2.

5. Identificar i reconèixer els principals reptes del segle XXI a través de processos avançats de cerca, selecció i tractament de la informació, el contrast i la lectura crítica de fonts, per entendre el fenomen històric de la globalització, la seva repercuSSIó en l'àmbit local i planetari i en la vida quotidiana de les persones, i mostrar la necessitat d'adoptar compromisos ecosocials per afrontar els objectius de desenvolupament sostenible.

La globalització defineix en l'actualitat un fenomen múltiple i complex que ha influït substancialment en la manera d'interpretar la realitat i també en la manera d'actuar de la ciutadania. L'alumnat ha de conèixer els principals elements i dimensions d'aquest procés històric que, accelerat en les últimes dècades, ha tingut el seu origen i desenvolupament al llarg de l'Edat Contemporània, identificant i analitzant el grau d'interdependència que ha generat i com aquest afecta a l'entorn local i a la vida quotidiana. Per això és essencial el domini avançat de processos associats a la informació, especialment en entorns digitals, que li permetin disposar de fonts fiables i veraces, discriminant continguts fal·laços, falsos o irrelevants i percebre qualsevol biaix ideològic i intencionat. És necessari parar esment a l'evolució comercial i al complex entramat d'interessos que han tingut lloc en la formació d'un mercat global en constant inestabilitat i conflicte, així com les diverses formes en les quals ens afecta en l'àmbit laboral i en el del consum. Els canvis que la globalització ha produït en el context de les relacions internacionals resulten d'especial rellevància respecte a la seguretat i la pau mundial, la qual cosa implica l'anàlisi de les aliances i blocs, així com de les diferents estratègies d'amenaça i de dissuasió que s'han prolongat fins a la present realitat multipolar. Finalment, identificar els principals reptes del segle XXI, els riscos als quals ens enfrontem, i valorar els compromisos i aliances regionals i globals requerides per afrontar aquests desafiaments, especialment els relacionats amb l'emergència climàtica, resulta indispensable per adoptar actituds i comportaments ecosocialment responsables i orientats a la sostenibilitat del planeta, la defensa de les institucions democràtiques, la millora del benestar col·lectiu i la solidaritat entre les generacions presents i futures.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL3, STEM5, CD1, CPSAA2, CPSAA4, CC3, CC4, CE1.

6. Valorar el significat històric de la idea de progrés i les seves repercussions socials, ambientals i territorials en el món contemporani, a través de l'ús de mètodes quantitatius i de l'anàlisi multifactorial del desenvolupament econòmic, els ritmes de creixement i l'existència de diferents models i sistemes, per prendre consciència de les relacions de subordinació i dependència, i adoptar un compromís actiu amb la sostenibilitat, la defensa dels drets socials i l'accés universal a recursos bàsics.

La idea del progrés és consubstancial al pensament contemporani i als diferents moviments ideològics, polítics i socials d'aquesta època històrica, i ha tingut la seva principal materialització en el desenvolupament econòmic experimentat en tan breu espai de temps, derivat dels avanços tecnològics i de les noves maneres de concebre la producció, l'intercanvi i la distribució dels recursos. Per analitzar aquest procés és necessari l'ús de procediments quantitatius per al tractament de dades numèriques, així com el maneig de variables economètriques i la seva representació gràfica, de manera que l'alumnat pugui descriure i comprendre els ritmes i cicles de creixement, els diferents models de desenvolupament, i les crisis i les respostes que s'hi donen a través de la gestació i aplicació de noves teories i

polítiques econòmiques. Conèixer i interpretar els diferents sistemes econòmics que han tingut lloc, especialment l'origen i evolució del capitalisme, i els diferents factors que han determinat els seus avanços i períodes de crisis així com les transformacions socials, ambientals i territorials que han generat, són claus perquè l'alumnat identifiqui els desequilibris que s'han produït i analitzi les seves conseqüències des de la perspectiva de les condicions de vida, la dignitat humana, l'accés universal a recursos essencials i els problemes ecosocials. L'anàlisi de l'experiència històrica deguda a l'aplicació de diferents polítiques inspirades en les principals doctrines econòmiques, ha de promoure en l'alumnat una actitud compromesa amb comportaments responsables que afavoreixin un model de desenvolupament en el qual resultin compatibles les expectatives de creixement i de benestar, tant individual com col·lectiu, amb la justícia social i la sostenibilitat del planeta.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: STEM4, STEM5, CPSAA2, CPSAA5, CC3, CC4, CE1, CE2.

7. Interpretar la funció que han exercit el pensament i les ideologies en la transformació de la realitat des dels orígens de l'Edat Contemporània fins a l'actualitat, a través de l'aproximació a la historiografia i als debats sobre temes clau de la història, per valorar críticament els diferents projectes socials, polítics i culturals generats, les accions dutes a terme i les experiències viscudes, des de la perspectiva ètica continguda en la Declaració universal dels drets humans.

Els segles XIX i XX han constituït, sens dubte, l'era de les ideologies. Conèixer el paper que han representat en la interpretació de la realitat, en la gestació de nous models de societat i en l'articulació de projectes polítics transformadors, constitueix un centre d'atenció fonamental per a la comprensió dels principals processos polítics i socials ocorreguts en aquests segles. L'alumnat, a través de l'ús de diferents fonts, incloent entre altres la literatura i el cinema, ha de prendre consciència del poder i capacitat de mobilització de les idees i dels imaginaris col·lectius, interpretant les diferents experiències històriques a les quals, des de la Il·lustració als nostres dies, han donat lloc aquestes idees, utopies i imaginaris. Tot això implica introduir-se en els principals debats historiogràfics, encara vigents, entorn dels moviments socials, els processos revolucionaris, les cultures políтиques del liberalisme i la democràcia, la formació històrica de la classe treballadora, el socialisme, els feixismes i, en suma, els problemes que més han preocupat la societat. L'anàlisi crítica d'aquest conjunt ampli i divers de moviments ideològics, polítics i socials, així com dels interessos que representen i els valors que defensen, ha de plantejar-se des de la perspectiva dels principis ètics continguts en les declaracions i acords afavorits per l'Organització de les Nacions Unides i en els ideals humanitaris que aquesta defensa. En una realitat com l'actual, caracteritzada per la incertesa i per la «fi de les ideologies», és necessari mostrar una actitud compromesa amb la millora de la realitat local i

global, a través de la participació ciutadana, la defensa dels valors democràtics i l'aposta per una societat més justa i solidària.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL3, CCL5, CD3, CPSAA1.2, CPSAA3.1, CPSAA4, CC2, CC3.

8. Descriure i analitzar els canvis i permanències que s'han produït en la societat contemporània, els comportaments demogràfics, les maneres de vida i el cicle vital, prestant especial interès a la situació de la dona, als rols de gènere i edat, als mecanismes de control, domini i submissió, i a la lluita per la dignitat i contra la discriminació, realitzant projectes de recerca i aplicant el pensament històric per reconèixer el valor i importància dels personatges anònims de la història.

La història que s'escriu presta major atenció als fets i personatges excepcionals i individuals que protagonitzen els grans canvis que a les permanències i als subjectes anònims, que soLEN passar desapercebuts. L'alumnat ha de prendre consciència que el coneixement històric del qual disposem resulta incomplet, i que es fan necessàries altres visions que aportin informació sobre aspectes essencials de les vides i experiències dels quals ens han precedit. L'acostament al pensament històric i la realització de treballs de recerca, a manera de tallers d'història, en els quals l'alumnat dugui a terme experiències directes a través de l'ús de documents d'arxius o hemeroteques digitals i del treball amb fonts orals, gràfiques o audiovisuals, especialment en contextos locals, l'aproxima al quefer de l'historiador i a la seva metodologia. D'altra banda, els estudis sobre la població, les maneres de vida i l'activitat quotidiana resulten essencials tant per entendre els comportaments socials i les relacions de gènere i intergeneracionals, com per rescatar i valorar aquelles percepcions, emocions, creences i esquemes culturals en les quals s'expressa la diversitat social contemporània. Aquesta perspectiva implica l'anàlisi dels mecanismes de control, subordinació, domini i submissió que ha sofert de manera intensa i continuada la dona, relegada al silenci i a l'oblit, així com de les accions en favor de la seva emancipació i del desenvolupament dels moviments feministes. Es tracta, en fi, de promoure una manera d'entendre la història com un procés obert i en construcció, capaç de connectar els grans esdeveniments amb l'entorn més pròxim i on els personatges anònims cobren importància i valor, concebent així la memòria com un bé col·lectiu ric en experiències i projectes de futur.

Aquesta competència específica es connecta amb els següents descriptors: CCL5, STEM3, CD2, CPSAA1.2, CPSAA3.1, CPSAA4, CC2, CC3.

Criteris d'avaluació

Competència específica 1

1.1 Identificar i reconèixer els assoliments que suposen els actuals sistemes democràtics com el resultat no lineal en el temps dels moviments i accions que han contribuït al fiançament i articulació del principi de llibertat, a través de l'anàlisi dels principals processos històrics que s'han desenvolupat, la comprensió dels textos polítics i constitucionals fonamentals i l'ús adequat de termes i conceptes històrics.

1.2 Comprendre els conceptes de revolució i canvi en el món contemporani i els elements i factors que els causen i condicionen, a través de l'estudi de casos significatius de les revolucions burgeses i socialistes que han ocorregut al llarg de la història contemporània, així com dels moviments d'acció i reacció que han generat.

1.3 Entendre el significat històric de les transicions políтиques i dels processos de democratització de l'Edat Contemporània com a fonament i garantia per a la convivència i l'exercici dels drets fonamentals, valorant les implicacions que suposen l'exercici de la ciutadania activa i el respecte a l'ordenament constitucional, i generant judicis propis tant respecte al compliment d'aspiracions i expectatives com a les amenaces i riscos de la vida en democràcia.

Competència específica 2

2.1 Prendre consciència del grau de violència, barbàrie i destrucció aconseguit pels conflictes ocorreguts en el món contemporani, així com de les causes de les conflagraccions bèl·liques i de les múltiples transformacions que es produueixen en els contendents, a través de l'ús de fonts històriques fiables i de l'ús de dades contrastades, valorant l'impacte social i emocional que suposa l'ús de la violència i el paper de les institucions internacionals que vetllen per la pau i la mediació.

2.2 Analitzar els principals conflictes civils que s'han produït en l'Edat Contemporània, a través de l'ús de textos historiogràfics i l'elaboració de judicis argumentats, comprenent la importància de la memòria històrica i del reconeixement de les víctimes, del principi de Justícia Universal i del dret a la veritat, la reparació i la garantia de no repetició.

Competència específica 3

3.1 Descriure l'evolució dels conceptes d'igualtat i de ciutadania en la història contemporània i les seves derivacions socials i polítiques, a través de l'anàlisi multicausal dels principals sistemes polítics i socials dels segles XIX i XX, identificant les desigualtats i la concentració del poder en determinats grups socials.

3.2 Analitzar les condicions de vida, el món del treball i les relacions laborals i la seva conflictivitat, a través de l'estudi multidisciplinari dels moviments socials, particularment els relacionats amb l'obrisme, valorant el paper que representen

l'acció col·lectiva i del subjecte en la història per al reconeixement dels drets socials i el benestar col·lectiu.

3.3 Deduir a través de l'estudi crític de notícies i dades estadístiques l'evolució de l'estat social, identificant els assoliments i ràcules experimentades i les mesures adoptades pels diferents estats contemporanis, així com els límits i reptes de futur, des d'una perspectiva solidària en favor dels col·lectius més vulnerables.

Competència específica 4

4.1 Analitzar críticament com s'han anat construint en el temps les identitats col·lectives, emprant els conceptes i mètodes del pensament històric, respectant la pluralitat i els sentiments identitaris i valorant el seu llegat històric i cultural.

4.2 Comprendre la importància de les identitats col·lectives en la configuració social, política i cultural del món contemporani, identificant les seves múltiples valències, mitjançant l'anàlisi crítica de textos històrics i historiogràfics i de fonts d'informació actual, elaborant arguments propis que contribueixin a un diàleg constructiu sobre aquest tema.

Competència específica 5

5.1 Analitzar críticament el fenomen històric de la globalització i la seva reacció en l'àmbit local i planetari, valent-se del maneig de diferents fonts d'informació i d'una adequada selecció, validació, contrast i tractament d'aquestes, prevenint la desinformació i considerant l'emprenedoria, la innovació i l'aprenentatge permanent com a maneres d'afrontar els reptes d'un entorn econòmic, social i cultural en constant canvi.

5.2 Identificar els principals reptes del segle XXI i el seu origen històric, a través de l'anàlisi de la interconnexió entre diversos processos polítics, econòmics, socials i culturals en un context global, argumentant la necessitat d'adoptar comportaments ecosocialment responsables i orientats a la sostenibilitat del planeta, la defensa de les institucions democràtiques, la millora del benestar col·lectiu i la solidaritat entre les generacions presents i futures.

Competència específica 6

6.1 Valorar el significat històric de la idea de progrés i les seves múltiples conseqüències socials, territorials i ambientals, a través del tractament de dades numèriques, la interpretació de gràfics i la comprensió multifactorial dels ritmes i cicles de creixement, argumentant la necessitat d'adoptar comportaments ecosocials que garanteixin la sostenibilitat del planeta.

6.2 Comparar els diferents sistemes econòmics que s'han desenvolupat en el món contemporani, a través de la seva anàlisi multidisciplinària i de les doctrines i

teories de les quals deriven, identificant les relacions de subordinació i de dependència i els conflictes que generen, tant en l'àmbit nacional com internacional, i justificant la necessitat de l'accés universal als recursos bàsics.

Competència específica 7

7.1 Generar opinions argumentades, debatre i transferir idees i coneixements sobre la funció que han exercit el pensament i les ideologies en la transformació de la realitat, des dels orígens de l'Edat Contemporània fins a l'actualitat, comprenent i contextualitzant aquest fenomen a través del treball sobre textos històrics i historiogràfics i de fonts literàries, del cinema i altres documents audiovisuals.

7.2 Abordar críticament els principals temes clau de la història i de l'actualitat a través de l'aproximació als principals corrents historiogràfics i als usos que es fan de la història, valorant críticament els principals projectes socials, polítics i culturals que han tingut lloc en la història contemporània des de la perspectiva ètica continguda en la Declaració Universal dels Drets Humans.

Competència específica 8

8.1 Analitzar els canvis i permanències en la història, atenent processos de més llarga durada, com els comportaments demogràfics, cicles vitals i maneres de vida en la societat contemporània, a través de l'acostament al pensament històric i la realització de projectes de recerca, identificant els mecanismes de control, domini i submissió, els rols de gènere i edat assignats, així com els escenaris de lluita per la dignitat i contra la discriminació de diversos col·lectius.

8.2 Contrastar el paper relegat de la dona en la història contemporània, identificant i valorant la importància de les figures individuals i col·lectives com a protagonistes anònimes de la història contemporània, així com el paper dels moviments feministes en el reconeixement dels seus drets i en l'assoliment de la igualtat efectiva de dones i homes, així com la corresponsabilitat en la cura de les persones.

Sabers bàsics

A. Societats en el temps

- El treball de l'historiador: fonts històriques, historiografia i narratives del passat. Argumentació històrica. Rellevància, causes i conseqüències, canvi i continuïtat. Perspectiva històrica en les narratives sobre el passat.
- La lluita per la llibertat, canvi i revolució en l'època contemporània: de les revolucions burgeses a les revolucions socialistes. L'ús de la violència i de la protesta social en els segles XIX i XX. Revolució i reacció.
- La nova societat liberal: origen i funcionament dels sistemes parlamentaris.

- El significat històric i polític dels nacionalismes en el món contemporani: de la servitud a la ciutadania. Abolicionisme, drets civils i drets socials en l'Edat Contemporània. Imperis i qüestió nacional: dels moviments d'alliberament a la descolonització.
- Ritmes i models de creixement econòmic en el món: les relacions de dependència. Cicles i crisis dels sistemes econòmics contemporanis. Factors del desenvolupament econòmic i les seves implicacions socials, polítiques i ambientals: de la industrialització a l'era postindustrial.
- Nivells, condicions i maneres de vida en les societats contemporànies: grups, classes socials i desigualtat social. Classes mitjanes i estat del benestar en les societats avançades.
- Evolució de la població, cicles demogràfics i maneres de vida. Canvis i permanències en els cicles vitals i en l'organització social del món contemporani. Grups vulnerables i marginats. El paper del subjecte col·lectiu en la història contemporània.
- Les utopies revolucionàries i els projectes de transformació social: els moviments democràtics, republicans i socialistes dels segles XIX i XX. El paper dels exiliats polítics.
- L'evolució històrica de la classe treballadora i de les organitzacions obreres: experiències i conflictes en defensa dels drets laborals i la millora de les condicions de vida.
- Acció col·lectiva, moviment de masses i lideratge polític en el segle XX: naixement i funcionament dels règims democràtics i totalitaris. Feixisme, nazisme i altres moviments autoritaris en els segles XX i XXI.
- Militarització i carrera armamentística. Diplomàcia de l'amenaça i de la dissuasió: enteses, aliances i blocs. El món en guerra: les guerres mundials i els grans conflictes internacionals. La Guerra Civil espanyola, la seva internacionalització i l'exili republicà espanyol. L'Holocaust i altres genocidis i crims de lesa humanitat en la història contemporània.
- Organismes i institucions per a la pau: de la Societat de Nacions a l'Organització de les Nacions Unides. La ingerència humanitària i la Justícia Universal.
- Els conflictes fràctides en el món contemporani: passats traumàtics i memòria col·lectiva. Reconeixement, reparació i significació de les víctimes de la violència.
- Transicions polítiques i processos de democratització en els segles XX i XXI. La memòria democràtica.
- L'evolució de la situació de la dona en la societat contemporània: mecanismes de dominació i submissió i canvis socioculturals. El moviment per l'emancipació de la dona i la lluita per la igualtat: origen i desenvolupament dels moviments feministes.
- Moviments socials en favor de la igualtat de drets, del reconeixement de les minories i contra la discriminació.

B. Reptes del món actual

- El procés de globalització en el món contemporani i les seves implicacions en la societat actual. Aglomeracions urbanes i desafiaments en el món rural.

- El desenvolupament tecnològic i digital i els nous reptes del futur econòmic, social i laboral.
- Els nacionalismes com a factor de conflicte i confrontació entre pobles i estats.
- El nou ordre mundial multipolar: xocs i aliances entre civilitzacions.
- Amenaces regionals i planetàries: terrorisme, crim organitzat, radicalismes, ciber amenaces i armes de destrucció massiva.
- Desenvolupament econòmic i sostenibilitat: de la idea del progrés il·limitat del liberalisme clàssic als objectius de desenvolupament sostenible.
- Processos d'integració regional en el món. La construcció de la Unió Europea, situació present i desafiaments de futur. Aliances internacionals per a l'assoliment dels objectius de desenvolupament sostenible.
- Èxodes massius de població: migracions econòmiques, climàtiques i polítiques. El nou concepte de refugiat.
- L'emergència climàtica i els seus desafiaments en el present i en el futur.
- Crisi de les ideologies i «Fi de la història»: l'era de l'escepticisme i dels nous populismes.
- Els reptes de les democràcies actuals: corrupció, crisi institucional i dels sistemes de partits, tendències autoritàries i moviments antisistema.

C. Compromís cívic

- Consciència i memòria democràtica: coneixement dels principis i normes constitucionals, exercici dels valors cívics i participació ciutadana. Coneixement i respecte als principis i normes de la Declaració Universal dels Drets Humans. La memòria democràtica en el marc del dret internacional humanitari: veritat, justícia, reparació i garantia de no repetició.
- Identitat i sentiments de pertinença: reconeixement de la diversitat identitària, tolerància i respecte davant les manifestacions ideològiques i culturals i reconeixement i defensa de la riquesa patrimonial.
- Igualtat de gènere: situació de la dona en el món i actituds enfront de la discriminació i en favor de la igualtat efectiva entre dones i homes.
- Comportament ecosocial: moviments en defensa del medi ambient i davant l'emergència climàtica. Compromís amb els objectius de desenvolupament sostenible.
- Valoració i respecte a la diversitat social, ètnica i cultural: tolerància i intolerància en la història del món contemporani. Defensa dels drets de les minorias.
- Ciutadania ètica digital: respecte a la propietat intel·lectual. Participació i exercici de la ciutadania global a través de les tecnologies digitals. Prevenció i defensa davant la desinformació i la manipulació.
- Solidaritat i cooperació: els grans desafiaments que afecten el món i les conductes tendents al compromís social, l'associacionisme i el voluntariat.
- Conservació i difusió del patrimoni històric: el valor patrimonial, social i cultural de la memòria col·lectiva. Arxius, museus i centres de divulgació i interpretació històrica.

Història i Cultura de les Illes Balears

La matèria d'Història i Cultura de les Illes Balears és una matèria optativa vinculada als ensenyaments de batxillerat. Les Illes Balears són un conjunt d'illes que, al llarg de la seva Història, han viscut fets i processos històrics gairebé únics i irrepetibles. Una cruïlla de pobles, rutes i persones que, des dels primers pobladors fins a l'actualitat, fan necessària la creació i la transferència de continguts específics. La matèria està pensada per facilitar un coneixement més integral de la complexitat i l'evolució dels condicionants històrics illencs, per tal de completar la comprensió, els raonaments i les reminiscències històriques envers un discerniment sobre llur present. Els continguts, les capacitats i les actituds adquirides a les etapes educatives prèvies sobre la història, la filosofia, l'art, el pensament, la música, la geografia o altres ciències que es relacionen i interpreten, incorporen de manera molt superficial la perspectiva local. Conèixer les característiques i la idiosincràsia històrica de cadascun dels territoris que configuren les Illes Balears amb una perspectiva de present i de futur, és fonamental per facilitar una major capacitat crítica i interpretativa dels alumnes envers una realitat propera i d'impacte immediat, també facilita la relació amb els continguts transversals des de mirades multidisciplinàries d'altres matèries de l'ensenyament del batxillerat. Per tot això, la matèria d'Història i Cultura de les Illes Balears, d'acord amb les competències clau i els objectius d'etapa generals del batxillerat es planifica al voltant de tres eixos rellevants.

El primer de tots fa referència a les necessitats, des d'una perspectiva històrica, d'abordar la totalitat dels subjectes històrics, sense deixar al marge de la valoració, de l'anàlisi i de la transferència del coneixement a les diferents expressions socials i humanes. La Història, en el decurs de la construcció del seu paradigma com a ciència va abordar i va concentrar bona part dels seus esforços a constituir un relat fonamentat en temàtiques polítiques sobre grans obres, personatges i fets, deixant de banda les mostres, d'allò més variat, de societats i pobles cada vegada més complexos i heterogenis. La Història i Cultura de les Illes Balears ha de basar-se en l'adquisició de mecanismes de reconeixement dels valors, s'ha de fonamentar en els objectius de desenvolupament sostenible i en la identificació i l'anul·lació de conductes i pràctiques contràries a la igualtat, la justícia, el pluralisme i en la necessitat de la col·laboració i la integració de les persones que configuren les societats presents.

En segon lloc, la matèria està pensada per incorporar i fomentar una perspectiva històrica de gènere. Actualment, no es pot construir una narració de les societats històriques passades deixant de banda la meitat de les seves protagonistes. Es fa necessària la creació de noves mirades integradores per a reconstruir la Història i la Cultura de les Illes Balears també des d'una perspectiva actual, innovadora, de gènere, amb la visualització de les múltiples aportacions que les dones d'origen divers han incorporat al llarg del temps. La perspectiva de gènere no es pot reduir a una visió tradicional en la qual s'incorporin algunes dones destacades de la Història i la Cultura de les Illes Balears, sinó que cal que faciliți enraonaments i

